

PLA ESTRATÈGIC DE DESENVOLUPAMENT DE LA CONCA DE BARBERÀ

Consell Comarcal de la Conca de Barberà

Diagnosi - DAFO

Juliol 2017

Consell Comarcal
de la Conca de Barberà

Debilitats

- Territori: Connectivitat i relació Nord-Sud
- Demografia: Envel·liment poblacional i estancament
- Estudis i formació: Nivell d'estudis baix, poca oferta de FP i poc adaptada...
- Mercat de treball: Bossa d'aturats de difícil inserció, contractació precària...
- Activitat econòmica: Caiguda de la majoria de sectors, serveis no basats en coneixement
- Agricultura: Poca producció de vi embotellat, sector envellit...
- Turisme: Baixa col·laboració amb agents turístics, poca vinculació de l'oferta turística...
- Altres: traves burocràtiques, emprenedoria per necessitat...

Fortaleses

- Territori: Bona situació
- Demografia: Concentració poblacional
- Mercat de treball: Grans empreses augmenten contractació, generació de llocs de treball amb perfils professionals alts.
- Activitat econòmica: important contingut tecnològic de grans empreses
- Agricultura: Varietat autòctona local
- Turisme: patrimoni natural i cultural, ruta del Cister
- Altres: equipaments per a la creació d'empreses

Amenaces

- Dificultat per l'accés al finançament
- Efectes de la crisi econòmica

Oportunitats

- Futures millores en les vies de comunicació
- Recuperació econòmica
- Nou marc financer dels fons estructurals, per exemple PECTS
- Interès per la cultura, el patrimoni i la gastronomia

Debilitats

Territori

- Connexions i interrelacions entre la zona nord i la zona sud.
- Falta d'unitat i visió territorial conjunta que dificulta el treball entre la Conca estricta i la Baixa Segarra
- L'actual xarxa de comunicacions dificulta la mobilitat interna, principalment entre les dues zones e poblament.
- El transport públic és força limitat, sobretot en matèria de comunicació interior.

Demografia

- Envelliment i estancament poblacional, que han anat en augment els darrers anys, amb la caiguda de la immigració
- Concentració poblacional en l'entorn de Montblanc, facilita l'accés als serveis i la seva optimització
- Nivell general d'estudis bàsic, prop del 60% amb estudis secundaris obligatoris o inferiors.
- Oferta limitada de formació professional (reglada i no reglada) i no ben adaptada a les necessitats reals del teixit productiu.

Debilitats

Mercat de treball

- Existència d'una bossa de persones aturades que amb una menor formació tenen dificultats per formar-se (pels seus nivells d'estudis). Perfil d'aturats majoritari: Llarga durada, majors de 45 anys, no qualificats, provinents d'ocupacions elementals.
- Dependència de les grans empreses en relació a l'ocupació. Poques grans empreses tenen un volum elevat de contractació, quan aquestes deixen de contractar nous treballadors o tanquen, l'impacte negatiu en el territori és elevat, (exemple de Santa Coloma i la indústria formigenera i auxiliar de la construcció).
- Atur vinculat a la construcció a la zona nord, on es concentra un perfil d'aturat de més difícil inserció i sense un objectiu laboral clarament definit.
- Problemes i dificultats d'alguns aturats per desplaçar-se (per comunicacions internes i transport públic).
- Precarietat de la contractació:
 - Alta temporalitat de la contractació
 - Curta durada (alt impcte de la inferior a un mes).
 - 2/3 dels contractes són a persones amb nivell formatiu baix.
 - Més de la meitat per a ocupacions elementals

Debilitats

Activitat econòmica

- Bona part de les activitats econòmiques principals de la comarca han patit una davallada considerable des de 2008 en nombre d'empreses i/o treballadors, encara que des de 2014 s'observa una tendència de recuperació. La situació és especialment crítica a Santa Coloma de Queralt, degut a la importància que havia tingut la construcció.
- Forta pes d'empreses no basades en coneixement dins el sector serveis. Aquestes empreses poden oferir uns llocs de treball de menor qualitat, respecte altres tipus de serveis.

Agricultura

- Alguns cellers tenen dificultats per comprar raïm de la comarca, degut a la importància de les cooperatives com a central de venda del raïm (controlen el 80% de la producció de raïm) i molts pagesos en depenen per vendre el raïm.
- Poca producció de vi embotellat i productors petits que dificulta la tasca de donar a conèixer el producte, la DO i el territori.
- Sector vinícola encara envellit, poca ambició en quant a capturar major valor afegit a través de l'embotellament, poca comercialització i venda directa.

Debilitats

Turisme

- Qualitat de l'oferta d'allotjaments més aviat baixa.
- Poca col·laboració entre els agents, que dificulta la creació de sinèrgies.
- Falta de vinculació de l'oferta turística entre els diferents actius de la comarca.
- Poques pernoctacions.

Comerç

- Comerç de proximitat poc especialitzat, amb poca massa crítica (local) i poc adaptat a les necessitats locals i de turistes.

Emprenedoria

- Increment de l'emprenedoria per necessitat, amb un major risc futur quant a viabilitat i supervivència.

Fortaleses

Territori

- Situació geogràfica de la Conca (entre Tarragona, Lleida i Barcelona)
- Existència d'importants vies de comunicació que travessen el territori.

Demografia

- Concentració poblacional en l'entorn de Montblanc, facilita l'accés als serveis i la seva optimització.

Mercat de treball

- Descens de l'atur registrat des de finals de 2013 i una taxa d'atur inferior a la de l'entorn, permet inferir la robustesa dels sectors econòmics principals de la comarca (indústria).
- La dependència de grans empreses, si bé genera perills, constitueix un motor d'impuls econòmic i de reducció de l'atur, de fet és on s'hi nota els primers símptomes, que s'acaba transvasant a la resta del teixit productiu.
- Augment de la demanda de perfils professionals amb un nivell formatiu elevat (tècnic)
- Ocupació important en empreses de contingut tecnològic (que tenen potencialment una major capacitat de resistència enfront a entorns adversos).

Fortaleses

Activitat econòmica

- Major resistència del teixit productiu (el tancament d'empreses ha estat menor que l'entorn)
- Àmplia oferta de sol industrial
- Important contingut tecnològic de les grans empreses (que tenen potencialment una major capacitat de resistència enfront a entorns adversos).
- Recuperació en els darrers tres anys del nombre d'afiliats a la Seguretat Social i del nombre d'autònoms, sende arribar als nivells de 2008.
- Entre 2008 i 2014 van aparèixer noves activitats econòmiques a la Comarca i altres que van experimentar un creixement.

Agricultura

- Varietat autòctona de raïm per a vi (Trepapat)
- Aparició d'iniciatives emprenedores referents a nous tipus de conreu i a l'agricultura ecològica.

Fortaleses

Turisme

- Patrimoni natural i cultural (especialment el Monestir de Poblet, Montblanc i algunes fires com Clickània, Terrània o la Setmana Medieval) i important oferta turística.
- Integració dins la ruta del Cister, una marca amb un reconeixement notable

Emprenedoria

- Equipaments per a la creació d'empreses, especialment en matèria vinícola i d'agroindústria (per exemple, el viver de celleristes)

Amenaces

-Dificultat per l'accés al finançament, factor especialment rellevant en el cas de petites i mitjanes empreses, així com de nous projectes emprenedors.

-Efectes de la crisi econòmica, malgrat el creixement econòmic actual, el futur manté incerteses sobre la seva evolució i encara planen en l'horitzó factors de risc prou importants que poden derivar en una nova contracció de l'economia (p.e. Augment del deute sobirà, inestabilitat de la zona euro, conflictes geopolítics...)

Oportunitats

- Futura materialització de millores en la xarxa viària (A-27) i connexió Montblanc-Santa Coloma de Queralt.
- Un context general de recuperació econòmica, amb dades positives de creixement, de contractació i afiliats a la Seguretat Social, creació d'empreses i descens de l'atur.
- El nou marc financer dels fons estructurals, per exemple PECTS, en matèria de desenvolupament de nous projectes
- Interès per la cultura, el patrimoni i la gastronomia en matèria turística

ELEMENTS CRÍTICS

Dels resultats de la diagnosi es extreure els elements que poden condicionar de forma més important el desenvolupament econòmic i social de la Conca de Barberà:

Envelliment i reducció de la població

- Fins a l'esclat de la crisi la Conca era una comarca amb uns índex de natalitat baixos que mantenia un creixement demogràfic gràcies a d'immigració exterior. En reduir-se l'aportació de la immigració, la població ha començat a disminuir, si més no s'ha estancat. La comarca haurà d'afrontar doncs el manteniment dels serveis, posant especial atenció al creixement de la població de més de 65 anys, que representarà cada cop una part més important de la població, almenys en els propers anys.

Una xarxa de comunicacions que limita la mobilitat interior

- La Comarca disposa de dos pols de població situats en extrems oposats i una baixa densitat de població. Malgrat això la xarxa viària no vertebrada adientment la comarca (les línies principals la travessen d'Est a Oest), malgrat estendre's de Sud-Oest a Nord-Est). Així mateix el transport públic ofereix un servei força escàs (en part degut també al volum reduït d'usuaris potencials). Tot plegat condiona la comunicació entre les dues àrees i la disposició a realitzar desplaçaments interns.

Un nivell formatiu més baix i poc adaptat a les necessitats del teixit productiu

- Més del 50% de la població de la Conca de Barberà té un nivell d'estudis de d'Educació Secundària Obligatòria o inferiors. Aquest fet, juntament amb una falta d'actitud força estesa entre alguns col·lectius, perjudica les seves possibilitats d'incorporar-se al mercat laboral o si més no, de trobar una feina de major qualitat. D'altra banda, molts d'aquests aturats necessiten reorientar els seus perfils professionals si volen tenir més possibilitats de trobar feina a la Comarca. Això és especialment cert al nord, on la importància de la construcció a la Baixa Segarra va permetre la ocupació d'un volum important de persones en aquesta activitat, marcant uns perfils professionals que ja no són demandats per les empreses.

Perfil dels aturats

- Malgrat sembla que s'ha entrat en una fase de disminució de l'atur, és important assenyalar el pes dels aturats de llarga durada, dels aturats de més de 45 anys i dels aturats amb un nivell d'estudis baix. Aquests perfils presenten les dificultats més grans de cara a la reinserció al mercat laboral i necessiten d'especial atenció.

Oferta formativa

- La oferta formativa localitzada a la comarca és reduïda i poc adaptada a les necessitats del teixit productiu. Així, per exemple, només es disposa de tres mòduls de Formació Professional de Grau Mig relacionats amb l'administració la informàtica i comunicacions i el manteniment. Tot això malgrat el pes de la indústria en la Comarca. D'altra banda, la oferta formativa es troba localitzada a Montblanc i a l'Espluga de Francolí, un entorn allunyat de l'altre pol de poblament, que és Santa Coloma de Queralt, malgrat les importants necessitats d'aquesta àrea en matèria formativa.

Estructura econòmica

- La Conca de Barberà és una comarca formada per petites i mitjanes empreses, amb un marcat component industrial, ja que és en aquest sector on s'hi concentren les empreses més grans i les que ocupen un major nombre de treballadors. En aquest sentit, també és important assenyalar el pes d'un nombre reduït d'empreses sobre el teixit productiu. Es tracta d'unes poques grans empreses que generen un volum de facturació, que pot rondar el 50% del total d'empreses, que representen més de la meitat de la contractació i ocupen un volum molt important de treballadors. En aquest sentit també cal mencionar que aquestes empreses permeten l'existència d'un ecosistema de PIMEs que ofereixen els subministren, en realitzen part del procés productiu o els serveis complementaris.

Oferta turística

- La Conca de Barberà disposa d'un important patrimoni cultural i natural, amb diferents propostes d'activitats. L'element més destacat d'aquestes és el monestir de Poblet, que va reunir més de 100.000 visitants el 2014, d'acord amb les dades del Consell Comarcal. Així mateix, Montblanc ha realitzat una notable labor en matèria turística amb la celebració de fires de renom com Clickània i la Setmana Medieval, que aconseguen atraure un bon nombre de turistes. No obstant, aquesta oferta turística es troba a dia d'avui poc vinculada entre sí degut en part a una baixa coordinació i col·laboració dels diferents agents implicats, tant a nivell d'empreses com de les diferents institucions. Per tot plegat, la visió generalitzada és que no està suficientment explotada i no es creen sinèrgies ni es treu partit de l'existència del monestir (o de forma més àmplia, la ruta del Cister) per a dirigir turisme a altres indrets. Un altre dels problemes del turisme a la Comarca és la poca capacitat per aconseguir un major nombre de pernoctacions. De forma general, la Comarca pot necessitar també d'una acció comunicativa més eficient i de disposar d'una marca de renom amb la que es pugui associar tota la riquesa turística. En aquest sentit, actualment hi ha diferents marques turístiques actuant a la Conca, però novament no hi ha una vinculació clara entre elles ni un reconeixement, a excepció de la Ruta del Cister.

Emprenedoria

- Malgrat la crisi econòmica viscuda, han anat apareixent noves iniciatives emprenedores, també en nous sectors econòmics. Aquestes iniciatives són especialment rellevants en el sector agroalimentari, especialment la producció de vi, però també d'altres productes artesans. Part d'aquest impuls es veu acompanyat pels serveis de Concactiva en matèria d'assessorament a emprenedors i a iniciatives com el viver de Celleristes que han permès reduir els costos d'inversió per a molts emprenedors. En aquest sentit el 2014 va augmentar la xifra de noves empreses creades. Cal seguir treballant doncs, en mecanismes per donar impuls a l'emprenedoria, sense oblidar serveis d'acompanyament en la consolidació d'empreses, per tal d'assentar i millorar les possibilitats d'èxit de les empreses.

Situació a la Baixa Segarra

- La situació a la Baixa Segarra requereix d'una especial atenció. Aquesta zona és on es noten de forma més intensa els efectes de la crisi. Una forta dependència dels sectors de la construcció i els seus auxiliars, ha comportat un tancament d'empreses que han derivat en un deteriorament del teixit productiu generalitzat. Aquestes empreses ocupaven a bona part de la gent del territori de manera que actualment hi ha una bossa d'aturats important, vinculada al sector de la construcció, amb persones (majoritàriament homes), aturats de llarga durada, majors de 45 anys amb un nivell formatiu baix. Aquests estan acompanyats per un altre grup de joves que s'havien incorporat també en el sector de la construcció i es troben a l'atur. Aquests col·lectius veuen afectades les seves capacitats de reciclatge i formació pel fet de no disposar d'una oferta formativa adient a la zona, fent necessaris uns desplaçaments que no sempre els són fàcils. D'altra banda, tampoc es pot negar, una manca d'hàbits en relació a la mobilitat laboral. Aquest fet és especialment important degut al deteriorament de l'activitat econòmica a la Baixa Segarra, que es tradueix en unes oportunitats laborals més limitades.
- De l'altre costat, és a la Baixa Segarra on es percep que el sector turístic està menys desenvolupat. De fet al tancament d'algun establiment hotel·ler, l'ha seguit el de la pròpia oficina de turisme, de manera que ara ja no hi ha un punt d'informació visible per a aquelles persones que arriben a la Comarca des del Nord. Això no obstant, hagin sorgit algunes iniciatives de caire privat amb un cert èxit, com ara el mercat de Santa Coloma o la ruta de la vall del Riu Corb. El fet és, però, que aquest territori és on menys implicació s'ha aconseguit per part d'institucions i agents privats en la tasca aglutinadora del Consell Comarcal en matèria turística, de fet en les darreres reunions no s'ha comptat amb la participació de cap agent de la Baixa Segarra.
- Finalment, la Baixa Segarra, que constitueix un dels pols econòmics i de poblament de la comarca, es veu més afectada per el dèficit d'infraestructures, només una carretera comarcal la uneix amb la capital, i d'accés a determinats serveis com els de formació o viviers d'empreses i altres iniciatives del Consell Comarcal, situades a Montblanc. De fet aquest dèficit d'infraestructures separa aquesta àrea de les dinàmiques de la comarca i la porta a relacionar-se més amb l'Anoia.

www.daleph.com